אינו יוצא משם לעולם. פירוש וכגון שלא מינו אחר עד שנגמר דינו וכגון דליכא משוח שעבר וליכא משוח מלחמה דמשוח שעבר מחזיר הרוגא לדברי הכל ומשוח מלחמה פלוגתא דר' יהודה ורבנן פרק בתרא דהוריות (דף יב.): **מעיד** והא תניא והתעלמת וכו'. ואם תאמר ולוקמה בעדות אחדא דודאי כהן גדול מעיד דבמידי דאיסורא אין אכמה ואין תבונה לנגד ה' כדאמר גבי לוריבא מרבנן פרק שבועת העדות (דף ל.): והא דאמרינן [6]דדוחין מ[7] (עשה) בשביל כבוד הבריות הני מילי ממונא אבל במידי דאיסורא לא כדפריש' וי"ל דמעיד משמע לכל דבר בין באיסורא בין בממונא דומיא דמלך לא מעיד דמירי [8] (אפי') בממון' דאי באיסורא אין אכמה וכו' [9]:

והא אין מושיבין מלך בסנהדרין. תימה לפרוך ממתניתין דתנן מלך לא דן ועוד מאי קמ"ל מתניתין היא מלך לא דן וכו' וי"ל דהא דאין מלך דן ה"מ לגבו משום דאין דינו אותו דלא קיימין ביה התקוששו וקושו אבל עם אחרים שפיר מצי דן דאין הדין נגמר על פיו לבד כך נראה למהר"ן וא"ת מ"מ היאך דן את בנו דמסתמא בבן מלך קאי שמועה עכשיו וי"ל דודאי היה יודע שפיר דלדון לא בא אבל קשה ליה דאפילו יש בו וידוס נמי לא ובהכי ניחא דלא פריך ממתני' דתנן מלך לא דן: [10] **והא** תנן מלך **לא** דן **ולא** דנין אותו וכו'. וא"ת ולוקי מתניתין דתני מלך לא דן ולא דנין אותו במלכי ישראל ומתניתין דתני מעיד למלך דמשמע דדנין אותו במלכי בית דוד דאמר לקמן (דף יט.) דדן ודנין אותו וי"ל דכולה מתניתין מסתמא מיירי במלכי ישראל דומיא דמלך לא דן ולא דנין אותו:

משום צינה. פ"ה משום שכהן גדול טעון טבילה ולא נהירא דמשמע ביומא (דף לא.) שהיו מחממין לו קומקמוס של חמין ביום"כ לכן נראה לפרש משום קרירות הרצפה שכל היום היה עומד יחף: **שתא** בתר ירחא אזלא. פירש הקונטר' קור וחוס של שנה [11] אחר המדשים אם לא היתה השנה מעוברת וקור שהיה ראוי לעשות במרחשון אם לא היתה השנה מעוברת יעשה בתשרי דאי בתר חדשי חמה אזלא מה לו לכהן אם נעבר השנה וקשה והלא כל מה שאנו מעברים היינו כדי להשוות חדשי חמה לחדשי הלבנה ולעשות ממרחשון תשרי כדי שתפול בו תקופת תשרי ותהא מקצת החג בתקופה החדשה והלא ברוב השנים כמו כן היא נופלת תקופת תשרי בתשרי של לבנה ופי' בתוס' דמיירי בשמעתתא [12] משום אביב ופירות האילן דאז משתנה קור של תשרי זה מקור של תשרי של שאר שנים להיות בו צינה כצינה של מרחשון ולהכי פריך שפיר משלשה רועי בקר דמשמע שהפירות והצינה שוים שהרי סימני הרועים האחד היה נותן לפירות והאחר לצינת הרוח:

היינו **ההורג כהן גדול.** בשוגג גולה לעיר מקלט ואינו יולא משם לעולם דכיון דאין כהן גדול במקדש כשהוא גולה במיתת מי ישוב. וכן כהן גדול שהרג את הנפש בשוגג במיתת מי ישוב הא ליכא כהן גדול: **הרי הוא להדיוט.** לידון בשלשה: **דבר גדול ממש.** אם עבר עבירה שיש בה מיתת בית דין הוא דבעי סנהדרי גדולה אבל במלקות לא: הרי שהיה מולא אבילה כהן והיה האבילה בבית הקברות או שהיה זב זקן ואינה לפי כבודו שאם היתה שלו לא היה מחזיר': **או שהיתה מלאכה שלו מרובה משל חבירו.** כגון נוקב מרגליות שאם ילך ויחזירנ' יפסיד בבטלותו יותר מדמיה: **לכך נאמר והתעלמת.** אלמא כבוד הבריות דוחה לאו דלא תוכל להתעלם. וה"ל זילותא הוא לגבי כהן גדול ליתי לאסהודי לבעל דין: **אמר רב יוסף.** הא דקתני מעיד למלך קאמר שהיה מלך בעל דין וכהן גדול יודע לו עדות: **והא לא דנין אותו.** מאי סהדות' בעי: **כן מלך הדיוט הוא.** והדר קושיין לדוכתא דאיכא זילותא לכה"ג: **כפני המלך.** שהמלך יושב ודן בסנהדרין: **אין מושיבין מלך בסנהדרין.** לקמן מפרש טעמא: **משום יקרא דכהן גדול.** דידע בסהדותא לבריה: **אמי.** מלך יתיב עד דמיקבל סהדותא וקאי מלך ואזיל ומעייינין אנן בדינא: **לא תענה על רב.** איך רשאי לסתור את דברי מופלא שבדיינין ואי אמר מלך חובה הוא לא מצי איך למחזי ליה זכותא: **משום אפסניא.** מחלק ממון לחיילותיו כך וכך לשנה ונוח לו שיהו כל השנים מעוברות: **כהן גדול.** אינו רואה שתתעבר שנה מפני הצינה שצריך לטבול ולקדש ביום הכפורים חמש טבילות ועשרה קידושין ואם תתעבר שנה הרי תשרי במרחשון ולינת מרחשון תהיה בתשרי: **אמר רב פפא ש"מ.** מהא דקתני ולא כהן גדול בעיבור שנה: **שתא בתר ירחי אזלא.** אחר ירחים הראויים להיות אם לא נתעברה הולך קור וחוס של שנה ולינה הראויה במרחשון הוא בתשרי כשמתעברת: **אם בכיר ולקיש לחדא יינץ דין הוא אדר.** אם יהא חוס בקרקע וילמח זרע הבכיר והאפילה יחל חיטין שנזרעו בראש החודש והשעורין שנזרעו עכשיו דין הוא אדר ואם אלו לית דין אדר אלא שבט: **אם תור בצפר בחצב ימות.** אם בבקר יהא קור חזק עד שיהא השור קרוב למות מחמת הצינה: **ובטיהרא בעול תחינתא ידמוך.** ובצהריים יגדל כח החוס עד שיהא השור מיצל בצל התאנה מחמת החוס: **ושלא משכיה.** ויפשיט עורו כלומר יתחכך בתאינה מחמת החוס: **אם קידוס תקיף לחדא יהא יפה בלועך נפיק לקבליה.** אם כבר תשש כח החורף כל כך שכשיהא רוח מזרחי' חזקה מאד והיא מביאה לינה ואתה מנשב בפיך ויולא לקראתה ונפיחתך קשה מן הרוח ומחממתה דין הוא אדר: **ואם לאו.** שעדיין יש לינה חזקה לית דין אדר אלא שבט: **ועברוה רבנן.** ועשאוהו כשבט שקבעו אדר השני אחריו. אלמא שתא בתר עיבורא אזיל ולא נהגא חוס דיסן באדר אלא מנהג אדר באדר השני: **רבנן אחושבנייהו סמוך.** ובלא"ה מעברינן ליה והכא איסתייעא מילתייהו כלומר איתרמי להו מזל חשיבות דאיקלע עיבור כמלתייהו ומיהו ברוב העבורים שתא בתר ירחא אזלא: **קא פסיק ופני.** הוא אינו מייבש לא שנא נפלה לו יבמתו בין מן הנשואין בין מן האירוסין בשלמא מן הנשואין איכא עשה ולא תעשה באיסורא בתולה יקח (ויקרא כא) ולא בעולה דהיינו עשה אלמנה לא יקח (שם) הרי לאו: ואין

עין משפט נר מצוה

י א מיי' פ"ז מהלכות רוצח והשמירת נפש הלכה י:

יא ב מיי' פ"ד מהלכות כלי המקדש הל' כב ופ' יז מהל' סנהדרין הלכה ח:

יב ג מיי' פי"ח מהל' אבילה הל' יח סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' ערב סעיף ב:

יג ד מיי' שם [הל' יג] והל' יח וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' רסג סעיף ח ג ובהגה:

יד ה מיי' שם פי"ב הלכה ח סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רסד סעיף ח:

טו ו מיי' פ"ה מהל' כלי המקדש הל' ט וע"ש בכ"מ [ופ"ח מהל' עדות הל"ג]:

טז ז מיי' פ"ב מהלכות סנהדרין הלכה ד:

יז ח מיי' פ"ד מהל' קידוש החדש הל' יח:

יח ט מיי' פי"ז מהל' מיאוסי בית המקדש הל' יב:

תורה אור השלם

1. תִּכֵּין לָךְ הַדֶּרֶךְ וְשַׁלַּשְׁתָּ אֶת גְּבוּל אַרְצֶךָ אֲשֶׁר יַנְחִילְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהָיָה לָנוּס שָׁמָּה כָּל רֹצֵחַ: דברים יט ג

2. וְשָׁפְטוּ אֶת הָעֵדָה בֵּין הַמַּכֶּה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה: וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת הָרֹצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהֵשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר נָס שָׁמָּה וְיָשַׁב בָּהּ עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֲשֶׁר מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ: שמות יח כב

3. לֹא תִרְאֶה אֶת שׁוֹר אָחִיךָ אוֹ אֶת שֵׂיוֹ נִדָּחִים וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם לְאָחִיךָ: דברים כב א

4. לֹא תִהְיֶה אַחֲרֵי רַבִּים לְרָעֹת וְלֹא תַעֲנֶה עַל רִב לִנְטֹת אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטֹּת: שמות כג ב

מסורת הש"ס

א) מכות יא., ב) לעיל ב., ג) לעיל טו., ד) [סס], ה) [ברכות יט: ב"מ ל.], ו) [תוספ' ספ"ב], ז) [פי' ההולאה שונתן לחילותיו מודם בחודש והוא טוען המם בשנה ומפזר להן בכל מודם ומודם ואם יוסיפו מודם לריך ליתן מצלו לפיכך מודה את העיבור. ערוך], ח) לקמן כו., ט) יבמות כ. קא., י) [המוקף. רש"ם], כ) [יב: ובמשנה מכות יא.], ל) [ברכות יט:], מ) [צ"ל לא מעשה], נ) עי' רש"ל ורש"ל [ועי' תוס' שבועות ל: ד"ה אבל איסורא], ס) [בתוס' הרא"ש כשמעבריס],

---

גליון הש"ם

גמ' שהא בתר ירחא אזיל. ע' תשובת מעיל לדקה סי' ה' באורך:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מעיד וכו' אפי' בממונא אי נמי דוקא בממונא איירי מתני' מדקתני דמלך לא מעיד דאי באיסורא: (ב) ד"ה הא תנן ל"ל קושט ד"ה והא אין: (ג) ד"ה שתא וכו' קור וחוס של שנה הולך אחר:

מוסף רש"י

אין דנין לא את השבט. רוטו של שבט שעבדו ע"ז במזיד (לעיל ב.). **ולא את נביא השקר.** בתנך (שם). דבריו של גדול. דיני של בעל שרלה כגון נשיא וכהן גדול (לעיל סז.). **והתעלמת.** מהם, וללמדך בא שמותר להתעלם (ב"מ ל.). **ופעמים שאי אתה מתעלם.** דכתיב לא תוכל להתעלם (שם). **והיא בבית הקברות.** האבלה (שם). **ואינה לפי כבודו.** אין האבלה חשובה לפי כבודו להשיבה (ברכות יט:). **או שהיתה מלאכה שלו מרובה משל חבירו.** שדמי בטול מלאכתו לרלוף אחריה יתריס על דמי האבלה ולא ילכו הבעלים להשיב לו יותר ממה שמשיב להם ונמלא הוא מפסיד (שם וכעי"ז ב"מ שם). **לא שנא** מן האירוסין. נפלה לפניו מן האירוסין ושוהה בתולה, דליכא אלא לאו דאלמנה, **ולא שנא** מן הנישואין. נפלה לפניו מן הנשואין, דהיינו תרתי לגרישותא, חדא דאלמנה היא ואיכא לאו דאלמנה לא יקח, ועוד דבעולה היא ואיכא איסור עשה לגביה, דכתיב אשה בתולים יקח, ולא בעולה, ולאו הבא מכלל עשה עשה (יבמות כ.). **עשה ולא תעשה.** אלמנה לא יקח, בתולה יקח ולא בעולה (שם סא.).